
Det amerikanske apotek anno 1916

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

Tidsskriftet

Det første amerikanske apotekutsalget åpnet i Philadelphia på 1700-tallet. Her i Norge regnes Svaneapoteket i Bergen fra slutten av 1500-tallet som det første. Allerede fem år etter Svaneapotekets åpning kom et kongebrev som bestemte at all apotekvirksomhet skulle være regulert. I USA havnet derimot apotekene på det frie marked, og det førte til at de amerikanske apotekene så nokså annerledes ut enn de norske. Det var for eksempel slett ikke uvanlig med såkalte «soda jerks» (unge ansatte som serverte brus og iskrem), og at du kunne kjøpe alt fra håndvesker til ski. Ja, en apotekers hverdag var jammen ikke ulik den til en som arbeidet i forretningsgården Dopheides magasin på Karl Johan. Og sånt førte ikke akkurat til at farmasøyten kunne nyte noe særlig «professionel værdighet», ifølge artikkelen under (Tidsskr Nor Lægeforen 1916; 36: 803–6).

Det frie apotekvæsen – Amerikanske apotek med kafé.

Vor kollega hr. E. Klaveness i Sioux Falls S. Dak. skriver i brev av 10de december forr. aar til en av dette tidsskrifts redaktører bl. a. følgende:

«Til Deres gjennemsyn og «behagelige» underretning vedlægger jeg en maskinskreven spiseliste, ikke fra et hotel, en kafé eller restaurant, men fra et moderne, velutstyret apotek her i byen, tvers over gaten for mit kontor. Jeg gaar der meget ofte selv og maa indrømme, at apotekeren – en norsk mand forresten – og alle hans betjenter virkelig serverer saa gode og velsmakende retter som nogensteds i byen. Tro nu bare ikke, at dette er en skrøne, eller at

denne norske apoteker er den eneste her i byen, som saaledes paa en hjerteløs maate forstyrrer vore begreper om professionel værdighet inden apotekerstanden. Der er mindst 3 andre apotek her, hvor lignende restaurantvirksomhet finder sted. Denne by har nu antagelig 23 000 indbyggere. Her er ca. 50 læger og 13 apotek. Tilhængere av princippet «fri og uindskrænket» adgang til at oprette apotek i en bykommune vil med disse oplysninger for øinene dog utvilsomt maatte indrømme, at disse foreteelser er netop, hvad der kan ventes under en skarp, hensynsløs konkurrence.»

Lunch-listen ser in originali slik ut:

Luncheon Menu.	
Puree of Tomato Soup 10 c.	
Roast Beef 10 c.	Roast Pork 10 c.
Fricassee of Chicken with Rice 20 c.	
Baked Spare Ribs with Mashed Potatoes 15 c.	
Spaghetti, Italian Style 10 c.	
Mashed Potatoes and Gravy 5 c.	
Stringless Beans in Cream 10 c.	
Banana Salad 10 c.	Date-Nut Salad 10 c.
Peach Melba Salad 10 c.	White Grape Salad 15 c.
Fresh Fruit Salad & Whipped Cream 15 c.	
Sliced Bananas and Cream 15 c.	
Doughnuts 5 c.	Sugar Rolls 5 c.
Hot Buttered Barker House Rolls 5 c.	
Pies 5 c.Apple.	Mince. Pumpkin.
Raisin. Cherry. Apricot.	
Carnation Sundae 15 c.	Egg Flip a la mode 15 c.
Coffe 5 c. Tea 10 c. Cocoa 10 c. Bouillon 10 c. Milk 5 c.	
Fresh Lactone Buttermilk 5 c.	
Sandwiches.	
Chicken Salad..... 15 c.	Peanut Butter 10 c.
Roast Beaf..... 10 c.	Cream Cheese 10 c.
Roast Pork 10 c.	Brick Cheese..... 10 c.
Tongue 10 c.	Ham 10 c.
Pineapple-Pecan..... 15 c.	Waldorf 15 c.
Nut Salad 15 c.	Olive 10 c.
Bread & Butter 5 c.	
Angel Food ¹), Devil Food ¹), Jelly Roll or Pie	
with Whipped Cream 10 c.	
We serve hot breakfast from 7:00 to 10:00 A. M.	
— » supper » 5:30 to 7:30 P. M.	

I et senere brev av 18de mars iaar sender hr. Klaveness en ny «luncheonmenu» for 17de mars samt en receptblanket fra samme apotekers «Drug Store». Apotekeren er en mand med et utpræget norsk navn.

Hr. Klaveness skriver bl. a. om det frie apotekervæsen, – som en del farmaceuter for nogen aar siden strævet med at faa indført ogsaa her i Norge, – hvilket kan tjene som træffende illustration til de velsignelser, dette system vilde ha medført for vort land, lægerne og apotekerstanden.

Hr. Klaveness meddeler: Her i byen har vi nu med en befolkning av høist 25 000 indbyggere 13 apotek, og f. t. driver mindst 4 av disse ogsaa restaurantforretning. Næsten alle sammen har sodafontæner, hvor al slags ikke berusende læskedrikke og frossen fløte («ice cream») serveres aaret rundt.

Dessuten kan man jo kjøpe de mest utrolige varer i et apotek her ute i Vesten, saaledes f. eks. cigarer, tobak, piper, skraatobak, frimerker, al slags parfume, haandvæsker for damer og ski for herrer, foruten vin og likører samt vindusglas og kit. Med en slik varebeholdning, rikholdig og omfattende, og med saa mange apotek som konkurrenter følger det helt naturlig, at stillingen som apoteker i alle fald her ute i Vesten ikke medfører nogen stor professionel værdighet. Man er handelsmand først og fremst, og den eksisterende frihandel for disse forretninger har ikke kunnet føre til noget andet resultat end, at videnskabelig bedømt flesteparten av disse apotekere er sørgelig uvidende i farmaceutiske fag og færdigheter. Kemiske formler er for mange av dem en vederstyggelighet og kinesisk uforstaaelighet. Under slike forhold kan man ikke vente, at lægerecepter, som virkelig kræver farmaceutisk kundskap og laboratoriearbeide for at kunne ekspederes korrekt, kan sendes til mere end nogen ganske faa apotek i staten. De øvrige indskrænker sig til at ekspedere recepter fra læger, som er tilfreds med at bruke færdig lagede præparater fra Øststaternes kemiske og farmaceutiske fabriker. I virkeligheten blir det altsaa disse læger, som bærer skylden for, at vore mange apotekere ikke faar en daglig stimulus til laboratoriearbeide og virkelig farmaceutisk færdighet.

Foruten disse færdig lagede medikamenter for lægernes bekvemmelighet finder vi ogsaa i ethvert apotek en hærskares mangfoldighet av patentmediciner, som folk kommer ind og kjøper, naar de agter at eksperimentere med sig selv og sine kjære, før de endelig beslutter sig til at konsultere en læge. Eller ogsaa har de forsøkt at faa hjælp hos de forskjellige uensartet utdannede læger og er blit skuffet. Det siste er langt fra nogen sjeldenhet! Som det fremgaar av dette er en apotekers liv herover langt fra misundelsesværdig. Han har en særdeles lang arbeidsdag, maa føre en varebeholdning, som omfatter alt mulig (omtrent som Dopheides magazin), og dette betyr jo praktisk talt altid at holde ens kapital bunden i alle disse varer, og endelig er hjælp i forretningen og leie av forretningslokale ganske kostbare faktorer. Den apoteker, som jeg her skriver om, betaler saaledes i leie for sit lokale alene \$ 200,00 pr. maaned. For mig synes det derfor klart, at en apotekerstilling hjemme i Norge og en apotekerstilling i en av Amerikas Veststater er to forretningsbeskjæftigelser noget nær saa forskjellige fra hverandre som dag og nat.

Publisert: 17. september 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0508

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2025. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. desember 2025.